

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ*
*НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ*
ПІВНІЧНИЙ МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НААН УКРАЇНИ
ВП НУБІП УКРАЇНИ «НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ВІННЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА ЗООВЕТЕРИНАРНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
*КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ*

«Сучасний стан та перспективи аграрної сфери в
Україні»
(ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ)

НІЖИН – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ ВП НУБІП УКРАЇНИ
«НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

**«Сучасний стан та перспективи аграрної
сфери в Україні»
(ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ)**

**26 листопада 2020 року
м. Ніжин 2020**

Сучасний стан та перспективи аграрної сфери в Україні

УДК 338.43

Рекомендовано до друку вченою радою

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

від 14. 12. 2020 р. № 5

Редакц. колегія:

В.С. Лукач (науковий редактор); І.О. Демчук (заступник відповідального редактора); О.М. Столяренко; І.В. Дворник; О.С. Сидорович; В. П. Литовченко; Є.Ю. Білокобила; С. Г.Фришев; А. В. Семеніхін; Б.М. Гопка
Учасники конференції – науково-педагогічні працівники, наукові співробітники, аспіранти та студенти: ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» Вінницького національного аграрного університету, Уманського національного університету садівництва, Харківської державної зооветеринарної академії, Національного транспортного університету, Київського національного університету будівництва і архітектури
Сучасний стан та перспективи аграрної сфери в Україні / Зб. наук. праць / наук.ред. В.С. Лукач – Ніжин, 2020. – с.

У збірнику надруковані матеріали учасників Всеукраїнської науковопрактичної конференції «Сучасний стан та перспективи аграрної сфери в Україні», висвітлено результати наукових досліджень, проведених науковопедагогічними працівниками, науковими співробітниками, аспірантами та студентами. Тексти тез друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори тез

© ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

© автори статей

Бондаренко Наталя Петрівна
аспірантка кафедри філософії,
Спірідонов Микола Юрійович
аспірант кафедри філософії,
Чорноморденко Іван Васильович
д. філос. н, професор, завідувач кафедрою філософії
Київський національний університет будівництва і архітектури

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: НЕДОЛІКИ І ПЕРЕВАГИ

Світовий освітянський простір, вимушений в умовах пандемії, створювати і поширювати нові способи, засоби, технології в передачі, пошукові та накопиченні знань/інформації.

Щодо України, ситуація виявилася не простою і коли стало зрозумілим, що пандемія так швидко не відступить і маємо готуватися до більш повного переходу на дистанційну освіту. Україна хоч і поволі та все ж формувалась, трансформувалась, здійснювала перехід до інформаційного/знанневого суспільства яке в свою чергу характеризується високим рівнем інформаційних технологій, відбувається розширення сфери інформаційної

58

діяльності, також «впровадження сучасних технологій до сфери навчання з усіх галузей і рівнів освіти» [1].

Варто зауважити, що багато хто вкладає в поняття «дистанційна освіта» своє розуміння, дехто відносить сюди і онлайн навчання. Хоча онлайн освіта це лише елемент дистанційної освіти. Дистанційне навчання використовується вже досить тривалий час. Це стосувалось у першу чергу тих студентів, котрі будували свої взаємовідносини з викладачами (заочна форма навчання) справді дистанційно (обмін завданням, методичними матеріалами, переліком рекомендованих першоджерел, передача питань до заліку чи іспиту, виконання та передача на рецензування викладачеві індивідуальних завдань тощо). Дистанційне навчання тепер створює чимало нових можливостей - навчившись вчитися *самостійно, пошуково, творчо* здобувач вищої освіти має можливість не тільки в засвоєнні освітніх програм, які надає заклад вищої освіти, а ще і в самоосвіті. В загальному доступі є безліч цікавих і необхідних у навчанні матеріалів. До дистанційної освіти також відносять і так зване «змішане навчання». Термін “змішане навчання” (в англійській літературі — *blended* або *hybrid learning*) передбачає наявність *фаліситаторів* навчального процесу, тобто людей які організують колективне обговорення так, аби всі учасники були максимально залучені. Викладачі перестають бути просто учасниками, а відіграють роль *менторів* і стають *модераторами* освітнього процесу. Варто зазначити, що змішане навчання — не тотожне електронному (або онлайн-) навчанню. Онлайн-навчання не

передбачає особистої комунікації між студентами в групі і викладачем. Це водночас є основна перевага і недолік у порівнянні зі змішаним навчанням. Зазначимо, що ще однією з переваг онлайн навчання є те, що студент сам раціонально і ефективно розподіляє свій час [2].

Але це лише деякі переваги. Що ж до недоліків, то до них можна віднести наступне: - Слабке технічне забезпечення; - Не в усіх (особливо віддалених районах) якісний інтернет; - Використання різних освітніх платформ; На думку Миколи Хоменка, заслуженого працівника освіти на сьогодні відсутні:

59

єдина електронна платформа на рівні МОН з відповідним освітянським контентом, особливо для студентів та викладачів; за майже абсолютної відсутності електронних посібників; технічне оснащення викладачів і студентів; інтернет доступний для більшості учасників освітянського процесу, хоча і є деякі претензії до його швидкості і якості [3].

Та все це лише на перший погляд... серйозні ж проблеми дистанційної освіти ховаються глибше. На нашу думку, заміна безпосереднього спілкування на опосередковане не є рівноцінною, позаяк безпосереднє спілкування є рушієм соціалізації особистості, основою олюднення (згадаймо основні чинники антропосоціогенезу). Дистанційна освіта потребує декількох стійких елементів психіки, зокрема «волі», «вмотивованості», психоемоційної налаштованості. Навчаючись дистанційно у студентів знижується рівень «живого» спілкування з однолітками, що покладає свій відбиток на їх психологічному стані вважає Д. Чиж. Для педагогів теж психологічно важко вести заняття онлайн, адже виникає відчуття ніби розмовляєш сам з собою, бо не завжди видно зворотну реакцію [4]. Зі свого боку Д. Васильєва, старший науковий співробітник відділу математичної і інформативної освіти Інституту педагогіки АПН України говорить про те, що нестача комунікації призводить до втрати в усіх учасників навчального процесу мотивації. [5]. Але, як з'ясувалось, абсолютна більшість українців вважає, що дистанційне навчання знижує рівень знань. Мало того результати експрес-опитування громадян, що було проведено компанією «Нью Імідж Маркетинг Груп» у жовтні цього року показують, що 67% українських громадян негативно ставляться до дистанційного навчання [6]. Проблема є і є над чим замислитися.

Список використаної літератури

- 1.Тверезовська Н.Т., Борисюк О.Б. Становлення і розвиток інформаційних технологій. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – 2012. - №100. – с. 401-404
2. Т.Ковальчук. Дистанційне навчання очима студентів, які вивчають «Педагогіку». - <https://nubip.edu.ua/node/76013>.

60

3. <https://ru.osvita.ua/blogs/73321/>

4. Д.Чиж. З якими викликами стикаються викладачі під час організації дистанційного навчання?. - <https://studway.com.ua/vikladachi-na-karantiny/>

5. <https://ru.osvita.ua/blogs/73167/>

6. <https://ru.osvita.ua/school/77047/>

61

Сіра Лариса Геннадіївна
аспірантка кафедри філософії
Київський національний університет будівництва і архітектури
Чорноморденко Іван Васильович
д.філос.н, професор, завідувач кафедрою філософії
Київський національний університет будівництва і архітектури

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НЕОТОТАЛІТАРИЗМУ В ЦАРИНІ ОСВІТИ І ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Важко переоцінити актуальність проблем в царині освіти і науки ХХІ століття. Впродовж багатьох століть філософи робили наголос на людині, котра створила природу, а на сьогодні вона розглядається з позиції людини і техніки. Постає питання – що первинно, а що вторинно? Де ж сама людина сьогодні? Чи не є людина рабом своїх власних витворів? Спричинивши появу науково-технічного прогресу, людина почала відчужуватися від природи. Ми вважаємо, що унікальність людини існує лише завдяки її духовності.

Вважаємо за необхідне процитувати класика Л. Толстого: «Людина живе духом, а не тілом» [5, с.110]. Ми можемо довго і багато говорити про кризи і проблеми сучасності, але, не усвідомивши існуючих причин, ми ніколи не зможемо знайти вихід із ситуації, що склалася.

Ніколи ще світ не переживав подібної кризи в якій опинилися в ХХІ столітті. Оптимістична і тверда віра небувалого прогресу людського розуму водночас повернулася проти самої людини. Раціональність, котра проявилася у різних галузях науки і техніки, була використана в прямо протилежних тенденціях самого проєкта Просвітництва. В умовах постіндустріального

140

інформаційного суспільства масова культура почала занепадати і сприяла утилітаризації життя людей.

Що ж це за людина нової формації? Це зовсім нова людина неогуманістичного проєкту, результат суспільної трансформації створений сучасною культурою егоїзму і індивідуалізму. Втрачаючи культурні і соціальні традиції створюється людина нової формації, поза людською природою. На зміну втраченим традиціям, моральним цінностям людина

шукає адекватну заміну, щоб хоч якось заспокоїти свою самотність. Вирішувати задачі сучасної епохи бере на себе не тоталітаризм. Якщо тоталітарна система минулого часу ґрунтувалась на диктатурі, примусі і силі, то тепер система здійснює свій вплив шляхом високотехнологічних засобів, шляхом маніпуляції свідомістю людей під вивіскою «демократії». Це – утиск законодавчих прав людини спрямованих на свободу волевиявлення, котрі мають на меті обмежити дії і свободу пересування громадян. Наче б то надаючи повну свободу людській самореалізації насправді відбувається розмивання культурних цінностей, з'являються субкультури. Вседозволеність породжує своєрідний хаос, приховуючи це під філософським поняттям мультикультуралізм (як поєднання культур), гендерну рівність, громадянські шлюби тощо. Сім'я стає місцем додаткових обмежень особистої свободи. З точки зору глобалізації міжнародні шлюби навіть кращі, бо вони проривають замкненість національних культур. Для глобалізації необхідним є вільний перерозподіл ресурсів, там, де є потреба. Людина постає як самий головний ресурс. Широко пропагується індивідуальна свобода, самовиявлення. Світогляд як ідеологія не вбудовується в дану програму. Не сформований і нерозвинений смак перетворюється на несмак і рекламується як індивідуальність. Культура і мистецтво, втрачає свій спадок, перетворюється в еkleктику, пародію, сарказм. «Побудова не тоталітарного суспільства розглядається як один із базових культурно-соціальних процесів сучасності» [2].

141

Ось чому, на нашу думку, такою важливою є якісна освіта котра органічно поєднана з вихованням і має своїм опертям мораль та пов'язану з нею ідеологію для підростаючого нового покоління. У своїх працях К. Д. Ушинський не розмежовує поняття виховання та навчання, а навпаки вказує на їх єдність, а також підкреслює, що діяльність школи має бути спрямована на виховання учнів. Виховання має сприяти розвитку якостей та рис як: патріотизм, любов до правди, гуманність, відповідальність за свої вчинки, дисциплінованість, стійкість власних поглядів та переконань, воля. Всі ці якості є окремими компонентами, які переплітаються між собою в процесі виховання. Педагог прагнув ввести в шкільне виховання гуманізм. Він говорив: «Виховання повинно освітити свідомість людини, щоб перед очима лежала чітка дорога добра» [6, с.98].

А що, до речі, нам дає реформування освіти? Чи відповідає вона вище наведеним класиком принципам? Є чимала кількість невідповідностей щодо справжніх вимог. Це стосується як навчальних посібників так і самого рівня освіти. А, насправді, важливою є роль і вона належить саме вчителю. Я цілком згодна з І.В. Чорноморденко, (сучасний вчений-філософ) який сміливо висловив свою думку про те, що: «Порядна людина, якою пишалися й яку цінували досить високо, тепер вважається за таку, якій не щастить. Тепер головне не моральні й духовні принципи й норми, а корисність... Засоби масової інформації головне своє завдання вбачають не у

формуванні духовно зрілих людей, а в тому, щоб розважати їх, особливо молодь, нав'язувати їм фальшиві цінності» [8, с. 82]. Стирається ієрархічність вчитель-учень. Особистісний аспект індивідуума не виступає на передній план. Відсутня ідеологічна стриманість, головним в навчанні дитини не виступає **самовираження**. Люди ж у неототалітарному суспільстві зобов'язані мати вузькоспеціалізовану освіту. Всебічно розвинена, зріла особистість для проекту нової людини може мати в собі небезпеку, а то і загрозу.

В результаті нової реформи, як ми вважаємо, головного значення набуває вияв у дитини, як цінності, наявність власної думки. Кожний має свою власну думку, а однаковість поглядів вважається пережитком, не потрібним, не притаманним сучасності. Саме тому під маскуванням толерантності заперечується будь-яка система цінностей, а трансперсональність гіперболізується у власних переконаннях. Існування різних думок, переконань вітається, позаяк відносність у світосприйнятті несе суб'єктивний, зовнішній бік дійсності котрий не загрожує існуючій системі. Не припустимим є єдність інтересів тих хто претендує на істину. Якщо виходити з виразу Джозефа Хола: «Розділяй і володарюй», то гіперболізуючи свою персону, людина стає від'єднаною від інших і такою податливою, що легко піддається навіюванню та різного роду маніпуляціям. Для нової системи важливо залишити людину на рівні буденного існування. З цією метою в неогуманістичному суспільстві одне із головних місць відводиться сексуальній поведінці. Ще остаточно не сформована свідомість школяра сприймає сексуальність, хтивість як реалізацію особистісного самовираження. Головним завданням постає – розкріпачити дитину, прибрати не потрібні обмеження, запрограмовані сімейним вихованням. Те, що в багатьох культурах світу вважається інтимним і навіть сакральним, в новому ж суспільстві стає нормою публічних обговорень. Власне цю думку підтверджує сучасний вчений-філософ Чорноморденко І.В. « В школах головну увагу звертають не на духовне збагачення, а на корисність. Корисні, наприклад заняття з сексу, тому запроваджується курс сексології. Взаємовідносини різних статей зводяться лише до суто сексуальних відносин. Кохання, як піднесене, високе почуття поступається місцем задоволенню фізіологічних потреб. Обом статям нав'язують однакові правила поведінки: агресивність, відмову від почуття сорому, пропагується біологічна рівність, хоча відомо, що така рівність є неможливою» [8, с.82]. При такому баченні власна сім'я автоматично відсувається на другий план. Пізнання іншого, веде до, так званої толерантності, а це в свою чергу до

143

Ось таке освітянське завдання школи, в дусі **неототалітаризму**, є обов'язковим до виконання.

Ця, так звана культура між статевих стосунків, прищеплюється усіма доступними видами комунікацій (ЗМІ). Вже згадуваний нами І. В. Чорноморденко заявляє, що не можна недооцінювати те, що відбувається в культурному просторі, бо ця недооцінка може призвести до дуже серйозних наслідків. Він наголошує: «Говорячи про сучасні видовищні мистецтва, можна згадати про так звану політику мультикультурності яку проводять сучасні лідери Сполучених Штатів Америки. На перший погляд це не може особливо впливати на свідомість людей за межами цієї країни... але, продовжує автор, впливає на свідомість людей усього світу»

На нашу думку, саме тут ми бачимо особливу роль і функцію філософії і філософів зокрема, котрі передбачають дещо наперед і попереджають нас про небезпеку. Пропагуючи і поширюючи філософський світогляд, людина має можливість персонально чинити спротив нав'язуваній зовні системі і не бути обплутаною маніпулятивною павутиною.

Сімейне ж виховання є дуже важливим для кожної дитини. І буде багато залежати від того, в якій саме системі освіти і виховання буде знаходитися дитина в сім'ї з її традиціями чи в системі виховання і навчання «нового» суспільства. Для розвитку гармонійної, зрілої особистості вкрай необхідні є сімейні відносини сповнені любові і гармонії. Про необхідний зв'язок сім'ї і школи говорила наша співвітчизниця учитель з великої літери Софія Русова. На її думку, яку ми повною мірою розділяємо, « Школа повинна бути активною, будуватися на принципі самодіяльності дітей. Вона має стати школою соціального виховання [4]. Педагоги стурбовані вихованням підростаючого покоління, але епоха неототалітаризму – це завуальований контроль під гаслом демократії.

Формулюючи висновки можна сказати словами В.Андрущенка: ***«Єдність природничого й гуманітарного циклу навчальних дисциплін (з урахуванням специфіки майбутньої професії) має стати головним***

Принципом організації вищої освіти першої половини ХХІ століття»[1, с.

32].І далі: «Там, де глобалізаційні процеси розгортаються всупереч гуманітарним і національним пріоритетам, виникають суспільні катаклізми і збурення... Гуманітарні цінності є сутнісною ознакою соціальності, людяності, цивілізованості. Без них людство просто не може існувати. Переживаючи будь-які кризи, спади, зіткнення і катаклізми, людство завжди повертається до гуманітарних пріоритетів як до єдиного духовного стрижня, основи свого буття»[1, с. 21]. Пам'ятаючи вираз «Якщо ознайомлений, то значить озброєний» ми мусимо застерігати, усвідомити існуючий план неототалітаризму з тим, щоб убезпечити себе від маніпуляцій і жити щасливо в люблячій родині і творити на благо суспільства маємо, на думку авторів, сповідати наступні принципи:

- Творчо розвивати дитину з самого народження;
- З дитинства розвивати естетичні і моральні цінності (духовність, душевність, співчуття, повагу, любов тощо);
- Розвивати критичне мислення, формувати світогляд;

- В закладах освіти обов'язково приділяти увагу вивченню гуманітарних дисциплін;
- Створювати сім'ю на засадах любові і взаємоповаги;
- Мати соціально і індивідуально орієнтовану мету і докладати зусиль до її досягнення;
- Приділяти увагу самореалізації, справі до якої лежить наше серце

пам'ятаючи при цьому, що ти не один на Землі. Вчителі мають пам'ятати, що від них залежить майбутнє, незважаючи на те як нас за це шанують...бо «поле філософського, (як і будь-якого іншого)знання—це універсум людського існування»[7,с.233].

Характеризуючи це *нове* суспільство як павутину, котра обплутує кожного і прагне трансформувати по своєму плану людей, ми маємо розуміти, що поширюючи такого роду інформацію тією чи іншою мірою запобігаємо спотворенню існуючого суспільства.

145

Для цього потрібно лише виховувати цілісну, гармонійно розвинену, свідому особистість, котра буде достойною і щасливою людиною. І ми маємо вклонитися тим хто плекає майбутнє покоління – **Учителям.**

Список використаної літератури

1. Андрущенко ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – с. 21-32
2. Карпов А. Базисные культурно-социальные процессы современности Глобализация. Неогуманизм. Неототалитаризм - Андрей Карпов. Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero 1918г.
3. Ницше Ф. Человеческое, слишкомчеловеческое: Книга для свободных умов / пер. с нем. С . Франка. – СПб.: Азбука. Азбука-Аттикус, 2019.- с.43.
4. Русова С.Ф. Соціально-педагогічні погляди:- електронний ресурс :- <http://studentam.net.ua/content/view/3803/114/>
5. Толстой Л.Н. Путь жизни. Москва «Книга по требованию» 1910г. с.110
6. Ушинський К.Д. Історико-педагогічний альманах. Випуск 3. Реалізація педагогічних ідей К.Д. Ушинського в освіті сьогодення: збірн. наук. праць молодих дослідн. / за ред. О.Є. Антонової, В.В. Павленко. – Житомир ФО-П Левковець Н.М., 2015. – 226 с. 98
7. Чорноморденко І. В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: Монографія. – К: КНУБА, 2010. - с. 228, 233.
8. Чорноморденко І.В. Філософія науки, техніки та архітектури: постмодерний проєкт. Колективна монографія/ за ред. д-ра філос. наук В. А. Рижка. – К. КНУБА, Київ, 2002, с 82.

Осадча О.С. аспірантка кафедри філософії КНУБА

Чорноморденко І.В. д.філос.н., професор,

завідувач кафедрою філософії КНУБА

Роль музичних архетипів у пізнавальній діяльності людини

Філософія освіти розглядає розмаїття форм пізнання людини, підходи і методи вдосконалення освітнього процесу, впровадження новітніх технологій тощо. На нашу думку, важливим є і розгляд міждисциплінарних зв'язків і залучення мистецтва в освітній процес. Звісно, багато хто не погодиться з такою позицією, оскільки наука потребує чіткої логіки і раціональності, та все ж ми пропонуємо розглянути зв'язки між наукою і мистецтвом, зокрема музикою та її роллю в пізнавальній діяльності людини.

Метою даного дослідження є розгляд музики як джерела натхнення, генерації нових ідей, сенсів, орієнтирів та її вплив на пізнавальну діяльність загалом. Це питання охоплює наука з позицій філософії, психології, культурології, нейроакустики та багатьох інших дисциплін.

До прикладу, поглянемо на музику з позиції теорії архетипів і колективного позасвідомого К. Юнга. Вся музика в даному випадку розуміється як пласт колективного позасвідомого – назвемо її музична картина світу. Фрагменти цієї картини (архетипи чи їх комбінація) комунікують з людиною через прослуховування, у зв'язку з чим виникає реакція, яка і є предметом дослідження.

Колективне позасвідоме в музичних архетипах у своїх дослідженнях розглядав засновник російської наукової музикотерапії, лікар-дослідник, доктор медичних наук С. Шушарджан. О. Алкон, доктор мистецтвознавства піднімала проблему освоєння універсальної музичної мови в статті «Антропологія музики і ладові архетипи». Б. Суворов музикант, засновник музичного маркетингового агентства UpSound у своїй статті дуже влучно передав вираження архетипів на прикладах сучасних музичних виконавців та їх вплив на слухача. Архетипи в медіа продукції і вплив на людину

досліджував у своїй роботі доктор маркетингових комунікацій і семіотики Х. Кафтанджиєв. К. Єргієва, мистецтвознавець, в дисертації показала втілення музичних архетипів в фортепіанній грі. Вона наголошує, що «Сприйняття архетипових образів ґрунтується не на свідомому аналізі музичних творів, а на підсвідомому, інтуїтивному відчутті загальної семантико-звукової формули»[3, с. 123]. Реакція на музичний архетип відбувається на двох рівнях: поверхневий (загальний) – це процес прослуховування музики та глибинний – це інтеграція архетипового вмісту в індивідуальність. Слід зазначити, що не тільки сенс і зміст музичної композиції впливають на пізнавальні функції, але і те, хто її сприймає. Ці два фактори є ключовими елементами досліджуваного питання.

Як музика може сприяти пізнавальній діяльності? Наприклад, щоб зрозуміти історію певної епохи, її настрої, тенденції, стан культури – можна провести паралель, яка музика тоді створювалась і звучала, ми побачимо, що вона говорить значно більше, аніж текст, ми відчуваємо дух того часу. В.Медушевський це явище описує як «протоінтонація - носій найдавнішого глибинного досвіду людської свідомості, закодованого в «колективному несвідомому». Інтонація лежить в основі не тільки музики, а й людського мислення в цілому. Це як би мова, яка ще не оформилася в слова»[4, с. 47]. То ж музику можна розглядати як код культури епохи.

І неначе в унісон висловлюється з цього приводу О. Алкон. Вона вважає, що за допомогою музичних архетипів людина пізнає культуру і себе в ній: «В будь якому кінці земної кулі людина за допомогою музики пізнає себе в оточуючому світі <...> Через слухове, а потім і вокальне оволодіння ладовими архетипами відбувається їх засвоєння та поступове більш широке прилучення до загальнонаціональної традиції – до музичних культур народів світу»[1, с. 104, 113].

На думку І. Бабич «Характер музичного мислення як процесу актуалізації особистісного сенсу в самодостатніх звукових подіях, залежить від кореляції типів просторів і форм музичних архетипів. Кожен суб'єкт, в

рецепції якого відбувається рух сенсів від несвідомого до свідомості, може стати герменевтичним контекстом музичної комунікації»[2, с. 15] – тобто музику можна використовувати в якості інструмента донесення ідей, інформації, знання.

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що важливим фактором є людина, яка сприймає музику. Архетиповий зміст музики та внутрішня реакція людини на нього сприяє самопізнанню та актуалізації внутрішніх ресурсів. Якщо поглянути на музичні вподобання і не уподобання людини, то вони можуть багато чого сказати про перебіг психічних процесів, що відбуваються та впливають на світогляд, тому це також не варто залишати без уваги.

Підсумовуючи сказане, гадаємо, що архетиповий зміст музики є ключем до пізнання культури, а також пізнання особистості. Теорія музичних архетипів потребує подальших досліджень з позиції культурології, філософії, психології та інших напрямів науки, варто вислідковувати існуючі міждисциплінарні зв'язки поєднуючи при цьому наукове та позанаукове в пізнавальній діяльності людини [5].

Список використаних джерел:

1. Алкон Е. М. Антропология музыки и ладовые архетипы (к проблеме освоения универсалий музыкального языка) [Електронний ресурс] / Е. М. Алкон // Музыкальное историко-теоретическое образование. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/antropologiya-muzyki-i-ladovye-arhetipy-k-probleme-osvoeniya-universaliy-muzykalnogo-yazyka/viewer>.
2. Бабич И. А. Герменевтические возможности музыкальной коммуникации : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 24.00.01 "теория и история культуры" / Бабич Ирина Анатольевна – Казань, 2010. – 25 с.
3. Єрґієва К. І. Фортепіанна гра як жанрово - комунікативний та інтерпретативно - стильовий феномен. : дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.03 " / Єрґієва Катерина Іванівна – Одеса, 2019. – 245 с.

4. Медушевский В. В. Интонационная форма музыки / В. Медушевский.
— М., 1993. — 262 с.

5. Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки:
Монографія. — К.: КНУБА, 2005. — 306 с.